

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 348/2019-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 321/2017 a jeho uznesením z 24. mája 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11 Co 321/2017 z 24. mája 2019 porušené boli.

2. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 321/2017 porušené boli.

3. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11 Co 321/2017 z 24. mája 2019 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 415,51 € (slovom štyristopätnásť eur a päťdesiatjeden centov), ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovvej, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 321/2017 a jeho uznesením z 24. mája 2019 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie/uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že pôvodný žalobca sa žalobou podanou 29. decembra 2010 na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) domáhal proti žalovanej náhrady škody spôsobenej na jeho motorovom vozidle. V priebehu konania navrhol pôvodný žalobca, aby okresný súd pripustil zámenu účastníkov konania spočívajúcu v tom, aby pôvodný žalobca z konania vystúpil a do konania vstúpil sťažovateľ. Okresný súd uznesením sp. zn. 15 C 330/2010 z 25. septembra 2013 pripustil zámenu účastníkov konania a vo veci rozhodol prvým rozsudkom z 22. októbra 2013 tak, že žalobe sčasti vyhovel a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol s tým, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

O podaných odvolaniach sťažovateľa aj žalovanej rozhodol krajský súd v poradí prvým uznesením sp. zn. 3 Co 133/2014 z 31. augusta 2016 tak, zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd uložil súdu prvej inštancie po riadnom dokazovaní posúdiť nárok sťažovateľa v prejednávacom spore, vysporiadať sa so všetkými právnymi a skutkovými tvrdeniami sporových strán a v prípade potreby nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie. Odvolací súd zároveň uložil súdu prvej inštancie, aby sa vysporiadal aj s námietkou premlčania, ktorú žalovaná vzniesla v odvolacom konaní.

Okresný súd vo veci opätovne rozhodol v poradí druhým rozsudkom 13. apríla 2017 tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovel, priznal sťažovateľovi náhradu trov konania a uložil žalovanej povinnosť nahradiť trovy štátu v rozsahu 100 %. Proti tomuto rozsudku okresného súdu žalovaná podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením sp. zn. 11 Co 321/2017 z 24. mája 2019 (v poradí druhé uznesenie, pozn.) tak, že zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Podľa sťažovateľa napadnutým rozhodnutím krajského súdu boli porušené ním označené práva, pretože v posudzovanom prípade nastala situácia uvedená v § 390 zákona

č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené (uznesením z 31. augusta 2016) a odvolací súd rozhodol napadnutým uznesením o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Tým, že nerozhodol sám, ale rozsudok súdu prvej inštancie druhýkrát zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, „*nerespektoval zákonný príkaz*“ uvedený v § 390 CSP. Takýto postup krajského súdu je podľa sťažovateľa arbitrárny a je „*nezlučiteľný s ochranou základných práv namietaných touto sťažnosťou, ktorú zaručuje sťažovateľovi ústava a dohovor.*“. Na podporu svojej argumentácie poukázal sťažovateľ na viaceré rozhodnutia ústavného súdu, v ktorých sa vyjadril k aplikácii § 390 CSP.

Sťažovateľ vzhľadom na uvedené považuje za nesporné, že „*touto ústavnou sťažnosťou napadnutým rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach, došlo k porušeniu jeho práv zakotvených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu k spravodlivosti súdneho konania.*“.

4. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že vychádzajúc „*zo zmyslu a účelu ust. § 390 CSP, ktorým je predovšetkým zrýchlenie konania a naplnenie práva strany konania na prerokovania veci bez prietáhov a v primeranej lehote, je nevyhnutné dospieť k záveru, že predmetné rozhodnutie krajského súdu porušilo, aj tieto sťažnosťou namietané práva.*“

Konanie v predmetnej veci prebieha od roku 2010 a doposiaľ, ani po 9 rokoch nie je právoplatne skončené. V konaní ide o náhradu škody... nemožno považovať vec za právne zložitú... neskončenie konania nevyplýva, ani zo zložitosti veci... on sám neprispel svojimi úkonmi k neprimeranej dĺžke konania.

Vzhľadom na vyššie uvedené, a predovšetkým a na skutočnosť, že v predmetnej veci ide o konanie o náhradu škody, ktorá sťažovateľovi vznikla už v roku 2008, a ktorú tento v roku 2009 aj uhradil, je zrejmé, že zbytočné prietahy v konaní, a jeho neprimeraná dĺžka bránia sťažovateľovi v tom, aby mu bola táto škoda nahradená.“.

5. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa:

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy,

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 dohovoru,

- na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakotvené v čl. 48 ods. 2 ústavy,

- na prejednanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 dohovoru,

bolo uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co/321/2017 zo dňa 24. 5. 2019 porušené.

Ústavný súd zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co/321/2017 zo dňa 24. 5. 2019, a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 2500 €, ktoré je Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť sťažovateľovi v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi rade trovy konania.“

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 348/2019-24 z 21. novembra 2019 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

7. Ústavný súd podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde predložil prijatú ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie a podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde účastníkov konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

8. Predseda krajského súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprV 983/2019 z 13. januára 2020, v ktorom uviedol, že sa nestotožňuje s dôvodnosťou podanej ústavnej sťažnosti a považuje ju za neopodstatnenú. Predseda krajského súdu odkázal na vyjadrenie predsedníčky senátu 11 Co, ktorá v podstatnom uviedla:

„Odvolací súd hneď v úvode vyššie uvedeného uznesenia uviedol, že aj napriek skutočnosti, že rozhodnutie súdu prvej inštancie už bolo raz zrušené, má za to, že nie sú splnené podmienky pre aplikáciu ust. § 390 CSP, ktoré odvolaciemu súdu prikazuje rozhodnúť vo veci, ak už rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Odvolací súd dospel k záveru, že v prípade, ak by v danom štádiu konania (dokazovania) sám vo veci rozhodol, došlo by k porušeniu zásady dvojinštančnosti konania, pretože odvolací súd by svoje rozhodnutie založil na skutočnostiach, ktorými sa pred ním prvoinštančný súd nezaoberal, keďže po zrušení veci odvolacím súdom pri rozhodovaní neposudzoval a nijako sa nevysporiadal s námietskou premlčania, vznesenou žalovaným, a to napriek pokynu, ktorý v tomto smere odvolací súd súdu prvej inštancie dal v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení (uznesením z 31. augusta 2016, č. k. 3Co/133/2014-248). Strany sporu by v tomto prípade nemali možnosť podať riadny opravný prostriedok a nepochybne by sa im tak odňalo právo domáhať sa nápravy rozhodnutia vydaného v jednej inštancii. Do úvahy pritom prichádzajú už len mimoriadne opravné prostriedky a ústavná sťažnosť, ktoré majú prísne zákonné limity a možnosť využitia preto neprichádza do úvahy v každej veci. Právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd... nemožno zúžiť iba na právo na skončenie veci v primeranej lehote aj za cenu porušenia ostatných práv, ktoré sú jeho súčasťou.

Odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal predovšetkým z premisy, že účelom ustanovenia § 390 CSP nie je náprava pochybení súdu prvej inštancie odvolacím súdom, vytknutých mu v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí. Nejedná sa o prípad, kedy by sa súd prvej inštancie s pochybením, ktorého sa dopustil v predchádzajúcom rozhodnutí, vysporiadal následne po jeho zrušení odvolacím súdom nesprávne, prípadne nedostatočne,

ale o prípad, kedy náprave vytknutej nesprávnosti nevenoval žiadnu pozornosť tak z hľadiska dokazovania v konaní, ako aj odôvodnenia rozhodnutia. Preto senát Krajského súdu v Košiciach... rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.“

Predseda krajského súdu ako doplnenie k vyjadreniu predsedníčky senátu navyše uviedol:

„Ak teda senát prejednávajúci vec vzhliadol existenciu dôvodov pre opätovné zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré podrobne uviedol v odôvodnení napadnutého uznesenia, nemožno tento jeho postup hodnotiť ako postup, ktorým došlo k spôsobeniu priedahov v konaní.“

V uvedenom prípise predseda krajského súdu zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

9. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 29. januára 2020 v reakcii na uvedené vyjadrenie krajského súdu v podstatnom uviedla:

«Sťažovateľ považuje svoju ústavnú sťažnosť za opodstatnené v celom rozsahu a vyjadrenie predsedu krajského súdu a k nemu pripojené vyjadrenie predsedníčky senátu krajského súdu za nespôsobilé spochybniť opodstatnenosť sťažnostných argumentov.

V prvom rade je potrebné poukázať na to, že pokiaľ uvedené stanoviská poukazujú na odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu, napadnutého sťažnosťou, sťažovateľ sa vo svojej sťažnosti detailne vysporiadal s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, tou jeho časťou, ktorá mala „vysvetliť z akého dôvodu súd nerešpektoval zákonný príkaz uvedený v ustanovení § 390 CSP. Vo svojej sťažnosti sťažovateľ poukázal na nenáležité vyvodzovanie oprávnenia na takýto postup z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 25/01, vydaného v konaní, v ktorom rozhodoval o súlade právnych predpisov s Ústavou... Táto právomoc vyplýva ústavnému súdu z čl. 125 ods. 1, ods. 3 ústavy, pričom ide o jeho výlučnú právomoc. Znamená to, že ústavný súd v osobitnom konaní je výlučne oprávnený rozhodnúť o súlade právnych predpisov...

Takúto právomoc však ústavodarca nezveril všeobecným súdom, a nedostatok takejto právomoci, nemôžu všeobecné súdy nahrádzať tým, že si uzurpujú právo konkrétne ustanovenia právnych predpisov, neaplikovať.

Všeobecný súd, tak... nie je v pozícii, že si vyberá, či platnú a účinnú zákonnú právnu normu bude aplikovať, alebo nie.

Je však nesporné, že aj všeobecný súd môže pri svojej rozhodovacej činnosti dospieť k záveru, o nesúlade právneho predpisu s ústavou a medzinárodnými zmluvami.

Z uvedeného dôvodu ústavodarca všeobecnému súdu priznal právomoc podať návrh na začatie konania pred ústavným súdom v čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy...

Krajský súd teda mal k dispozícii ústavou predpokladaný právny prostriedok, ktorým by za situácie, ak dospel k záveru, že ust. § 390 CSP nie je v súlade s ústavou a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) inicioval konanie, v ktorom by ústavný súd o súlade predmetného zákonného ustanovenia s ústavou či Dohovorom rozhodol.

... Alternatívou k takémuto postupu však nie je nerešpektovanie platného a účinného právneho predpisu z dôvodu, že krajský súd posúdil, že aplikáciou tohto zákonného ustanovenia by došlo k porušeniu práv zaručených ústavou a Dohovorom.

... Sťažovateľ zároveň podotýka, že vyššie uvedené úvahy o existencii právneho prostriedku, ktorým by všeobecný súd domnievajúci sa, že ust. § 390 CSP je v nesúlade s ústavou a Dohovorom, prekladá len z dôvodu, aby poukázal na celkom zjavnú neakceptovateľnosť rozhodnutia krajského súdu a odôvodnenia „vysvetľujúceho“ prečo súd nerešpektoval platnú a účinnú právnu normu. Nič však nenasvedčuje tomu, že bol dôvod považovať ust. § 390 CSP za nesúladne s ústavou či Dohovorom. Predovšetkým je potrebné poukázať na to, že ústavný súd rozhodujúci opakovane v druhovo identických veciach, týkajúcich sa aplikácie ust. § 390 CSP (III. ÚS 379/2017, III. ÚS. 5/2018, I.ÚS 227/2018), ani raz nenaznačil v odôvodnení týchto rozhodnutí, že by aplikácia ust. § 390 CSP vyvolávala otázky vo vzťahu k zlučiteľnosti tohto zákonného ustanovenia a jeho dôsledkov s ústavou a Dohovorom.

... Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov, je zrejmé, že obrana krajského súdu neobstojí, a sťažnosť sťažovateľa je dôvodná v celom rozsahu...

Podstatou sťažnostných námietok sťažovateľa zostáva, tak ako to bolo uvedené, v ústavnej sťažnosti, aj v tomto podaní vyššie, porušenie jeho práv označených v ústavnej sťažnosti nerešpektovaním ust. § 390 CSP krajským súdom v rozhodnutí napadnutom ústavnou sťažnosťou.»

Sťažovateľ prostredníctvom právnej zástupkyne uviedol, že netrvá na prejednaní veci na ústnom pojednávaní, a vyjadril v danej veci súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava

11. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch.

IV.

Ústavnoprávne východiska v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

17. Z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým postupom a rozhodnutím krajského súdu, ktorým v rozpore s § 390 CSP nerozhodol vo veci, ale opätovne zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, čím spôsobil aj prieťahy v konaní.

IV.1 K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

18. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

20. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre pravidelne pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

21. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

22. Ústavný súd preskúmal, či požadované limity spravodlivého súdneho konania boli v prípade sťažovateľa dodržané a či sa náležité posúdenie jeho veci odrazilo aj v náležitom odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s priebehom súdneho konania vo veci sťažovateľa, so sťažnostnou argumentáciou, ako aj s obsahom vyjadrenia krajského súdu k ústavnej sťažnosti a so stanoviskom sťažovateľa k tomuto vyjadreniu sústredil svoju pozornosť na posúdenie možnosti porušenia označených práv sťažovateľa v príčinnej súvislosti s neaplikovaním § 390 CSP krajským súdom v odvolacom konaní.

23. Podľa § 389 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak a) neboli splnené procesné podmienky, b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní

pred odvolacím súdom, c) súd prvej inštancie v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nevykonal navrhované dôkazy, ak nie je účelné doplniť dokazovanie odvolacím súdom, alebo d) nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo vydané, zanikli alebo ak také dôvody neexistovali.

24. Podľa § 390 CSP odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak

a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a

b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

25. Ústavný súd už v náleze sp. zn. I. ÚS 218/2019 z 19. novembra 2019 uviedol, že nová zákonná úprava civilného procesu účinná od 1. júla 2016 prirodzene so sebou priniesla nutnosť riešenia aplikačných otázok novokoncipovaných zákonných pravidiel postupu všeobecných súdov v civilnom sporovom, mimosporovom i správnom súdnom konaní. Je potrebné zdôrazniť, že riešenie aplikačných otázok vyvstávajúcich z novej právnej úpravy primárne patrí do právomoci všeobecných súdov a akýkoľvek zásah ústavného súdu vo vzťahu k riešeniu týchto otázok je limitovaný zistením závažného procesného excesu zo strany všeobecných súdov majúceho za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu.

26. Aj v posudzovanom prípade preto ústavný súd sústredil svoju pozornosť na prípadnú existenciu takéhoto procesného excesu v postupe krajského súdu, keď tento napriek výslovnému príkazu obsiahnutému v § 390 CSP, aby vo veci sám rozhodol (keďže išlo o odvolací prieskum nového rozsudku prvoinštančného súdu po zrušení jeho skoršieho rozsudku v odvolacom konaní), vo veci sám nerozhodol, ale odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

27. Ustanovenie § 390 CSP ukladá odvolaciemu súdu povinnosť, aby sám rozhodol vo veci, ak je naplnená hypotéza tejto normy, podľa ktorej rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové

rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

28. Ako z dikcie § 390 CSP vyplýva, toto ustanovenie je formulované kategoricky a v ňom uloženú povinnosť ukladá odvolaciemu súdu splniť vždy, ak sú naplnené predpoklady obsiahnuté v tomto rozhodnutí. Aj odvolací súd je povinný konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z hľadiska systematiky Civilného sporového poriadku ide o ustanovenie špeciálne vo vzťahu k ustanoveniam upravujúcim iné spôsoby rozhodovania o podanom odvolaní (vrátane § 389 CSP). Ako aj zo skoršej rozhodovacej praxe ústavného súdu vyplýva, pri splnení predpokladov na aplikáciu § 390 CSP je daná zákonná povinnosť odvolacieho súdu postupovať dôsledne podľa tohto ustanovenia bez možnosti akýchkoľvek úvah od tohto ustanovenia sa odkloniť (I. ÚS 227/2018, II. ÚS 531/2018).

29. Ústavný súd dáva do pozornosti aj odbornú právnickú publikáciu (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1307.), z ktorej cituje: „Pokiaľ sa súd prvej inštancie aj v poradí druhým rozhodnutím, resp. konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, dopustí takých procesných pochybení, ktoré by inak boli dôvodom na zrušenie v poradí druhého rozhodnutia (§ 389), musí ich odvolací súd sám odstrániť alebo napraviť v odvolacom konaní. To znamená, že bude jeho povinnosťou preskúmať splnenie procesných podmienok, napraviť prípadné nedostatky v procesnom postupe, ktorým súd porušil právo strany na spravodlivý proces, či doplniť alebo zopakovať dokazovanie (porovnaj komentár k § 384). Na doplnenie alebo zopakovanie dokazovania musí odvolací súd nariadiť odvolacie pojednávanie (§ 385).“

30. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzatvára, že opomenutie, resp. nerešpektovanie príkazu vyplývajúceho z § 390 CSP, aby odvolací súd sám vo veci rozhodol, zakladá danosť takého procesného excesu, v príčinnej súvislosti s ktorým bolo porušené sťažovateľom označené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

(obdobne ústavný súd rozhodol už napr. vo veciach sp. zn. I. ÚS 570/2017, III. ÚS 379/2017, I. ÚS 227/2018, III. ÚS 5/2018 a I. ÚS 218/2019).

31. Pokiaľ preto krajský súd vo veci sťažovateľa § 390 CSP ignoroval a napriek jeho zneniu vo veci sám meritórne nerozhodol, neaplikovaním relevantnej právnej normy porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a reálne neposkytol sťažovateľovi súdnu ochranu v ústavou požadovanej kvalite (bod 1 výroku nálezu).

32. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 3 výroku nálezu).

33. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

IV.2 K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom krajského súdu

34. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha aj vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní.

35. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho

orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017).

36. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

37. Konanie vo veci sťažovateľa bolo začaté na okresnom súde 29. decembra 2010 a do dnešného dňa nie je právoplatne skončené.

38. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, I. ÚS 54/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

39. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od skutkovej zložitosti veci. Po právnej stránke možno danú vec, t. j. rozhodovanie súdu o návrhu na priznanie náhrady škody spôsobenej na motorovom vozidle, považovať za štandardnú, nijako sa nevymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

40. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala

byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priesťahom. Procesné úkony sťažovateľa, teda podanie riadnych opravných prostriedkov proti rozhodnutiam prvoinštančného súdu, podľa názoru ústavného súdu neovplyvnili priebeh napadnutého konania.

41. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup krajského súdu. Ústavný súd považuje postup krajského súdu v konaní o odvolaní žalovanej proti druhému rozsudku okresného súdu za neefektívny a taký, ktorý ovplyvnil celkovú dĺžku konania.

42. Ustanovenie § 390 CSP bolo zaradené do civilného procesného práva s cieľom dosiahnutia zvýšenia rýchlosti a efektívnosti súdneho konania a v nadväznosti na základné zásady civilného sporového konania. Jednou z nich je i zásada vyjadrená v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priesťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Účelom § 390 CSP je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci a skrátenie celkovej dĺžky súdneho konania.

43. Ústavný súd konštatuje, že v dôsledku uvedeného postupu krajského súdu nebol dosiahnutý účel zakotvený v § 390 CSP, ktorým je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale naopak, priebeh konania pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na priznanie škody opätovne spomalil. Následne zrušením rozhodnutia súdu prvého stupňa v merite veci zásadne ovplyvnil aj dĺžku konania vedeného prvostupňovým súdom. V prípade, ak by krajský súd postupoval v súlade s účinnou právnou normou, konanie by bolo už takmer 10 mesiacov právoplatne skončené.

44. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postupom krajského súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 11 Co 321/2017 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 2 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

45. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak to požiadal.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

46. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 500 € z dôvodov uvedených vo svojej ústavnej sťažnosti, poukazujúc na to, že o škode, ktorá vznikla ešte v roku 2008, prebieha konanie od roku 2010 a *„ani po 9 rokoch nie je právoplatne skončené.“*

47. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

48. Vzhľadom na zistený stav posudzovaného konania ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 500 € (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Náhrada trov konania

49. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

50. Právna zástupkyňa sťažovateľa v petite ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom, ale trovy konania nevyčíslila. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Odmenu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Za dva úkony vykonané v roku 2019 patrí odmena v sume dvakrát po 163,33 € a režijný paušál v sume dvakrát po 9,80 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú sumu 346,26 €, ktorá sa vzhľadom na skutočnosť, že advokátka je aj platcom dane z pridanej hodnoty, čo preukázala osvedčením o registrácii, zvyšuje o 20 %.

51. Vzhľadom na uvedené ústavný súd priznal celkovú náhradu trov konania sťažovateľovi v sume 415,51 €, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

52. Pokiaľ sa sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti domáhal, aby ústavný súd rozhodol o zákaze krajskému súdu pokračovať v porušovaní jeho označených práv, ústavný súd konštatuje, že sťažnostná argumentácia sťažovateľa opomína akúkoľvek súvislosť s možnosťou vyslovenia takéhoto zákazu, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 6 výroku tohto nálezu).

53. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu